

AJALEHE KODUKANT LISALEHT NEERUTI

IKKA NEERUTILE MÕELDES

Jaan Stern

Mu mõtted ja tulevikukavad, mis seotud Neerutiga, tulenevad sellest, et olen ise Neeruti kandist pärit. Sellele tugineb suuresti ka minu sümpaatia selle kauni ja omanäolise paiga vastu. Eks see kõik aita kujundada ka minu hoiakuid, mis Neerutiga nii või teisiti seotud, kuigi vallavanemana pean suutma haarata valla kui terviku arenguplaane.

Neerutiga on mu sidemed olnud tihedad nii talviti kui ka suveajal. Hiljaaegu sai osa võetud nn toomingamatkast, 11. juunil olin koos vallavalitsuse rahvaga Neerutis vallavalitsuse päeval, mis kujunes kaunis töiseks. Matkapäeval nägime mitmeid perekondi, kes olid tulnud sisustama oma vaba aega kauni looduse keskel. See näitab, et meil oleks vaja kohta, mis asuks argimelust eemal. Seda paika oleks vaja eelkõige meie oma inimestele. Hea mulje on jätnud mitme inimese ja firmade suhtumine Neerutisse. Need on inimesed, kes on aidanud ära teha hulga kasulikku tööd Neeruti kui puhke- ja väljasõidukoha heakorrastamisel. Nimetagem siinkohal AS Aru Gruppi, Võduvere külavanemat Kaljo Viiset, valla looduskaitsetalituse juhatajat Arvi Põldaasa jt.

On avaldatud mõtet, et seda tegevust tuleb edasi arendada ning viia kindla kava alusele, seades eesmärgi pikema aja peale. Ühtlasi tähendaks see ka tegijate leidmist ning vahendite otsimist. Kõik see eeldaks uute teotahteliste inimeste ja firmade kaasamist, ka nende, kes praegu pole veel Neeruti eluga kursis, kuid oma vaimus valmis kaasa lööma. Meie eesmärk on arendada Neeruti välja mõõdukalt kultuuristatud maastikuliseks ja kultuurilooliseks puhkekohaks deviisi all: puhkus-tervis-kultuuriloolisus. Hea oleks, kui sealne teenindussfäär midagi ka sisse tooks, kuid see esialgu ei õnnestu.

Eraldi tahaks tänada perekond Mummi, kes heade ja lahkete abilistena on kaasa aidanud selle kauni kandi populaarsuse levikule.

Üritan ka kokku seada töögruppi, kes hakkab kavandama tehtavaid töid ning koostaks nende tööde eelarve. Selleks sobivad inimesed on Kadrina vallas olemas, kuid nad tuleb kokku viia ja mõttekaaslasteks muuta. Minu ülesanne ei ole kõike ise ära teha, küll aga algatada ja koordineerida asju, mille vajalikkuses, ma arvan, keege ei kahtle.

- - -

MUUSEUM KUI LÄHTEPUNKT

On tavaks alustada asjatundlikku tutvumist Neeruti maastikulise kaitsealaga muuseumist, kus iga külastaja saab asjaliku ülevaate kaitseala ajaloo, loodusest ja rännumarsruutidest.

Neeruti muuseum rajati suhteliselt hilja - 1974. aastal. Kaitseala riiklik statuut hakkas kehtima 1957. aastal. Juba 1912. aastal hakati Neeruti mägesid kujundama Kreutzwaldi pargiks. Selle ettevõtmise peaorganisaator oli Udriku-Kadrina haridus- ja seltskonnategelane Thomas Uttendorf (1872-1924). 1922. a ehitati Sadulamäele laululava, kus hakati pidusid pidama. Kaitseala muuseumis on välja pandud juhendmaterjalid, mille abil on võimalik tutvuda kauni Neeruti loodusega. Vitriinides on linnu- ja loomatopised ning nende leviala tähistavad puud ja taimed. Muuseumis pannakse välja ka linnupesade

kollektsioon, mis kujutab endast looduslikke pesakohtade tüüpe. Muuseumist on võimalik muretseda Neeruti-ainelist kirjandust ja meeneid.

Tulge ja astuge sisse Neeruti kaitseala muuseumi!

- - -

N-KLUBI EHK ÜKS ETTEPANEK NEERUTI SÕPRADELE OMA ÜHENDUSE LOOMISEKS

Enn Loik

N-klubi koondab Kadrina aleviku ja valla teisi inimesi (peresid), kes on huvitatud Neerutis käimisest ja seal mitmesuguste olmeliste eeliste omandamisest. Suurem ja perspektiivikam eesmärk on igati kaasa aidata Neeruti kui geograafilise ja kultuuriloolise paiga säilitamisele ja väljaarendamisele.

N-klubi liikmete eeliseks mitteliikmete ees on suusamaja ja puhkekohtade kasutamine. Kohustuslik on osavõtt suusamaja jm rajamisest ning kaitsealal korra hoidmine. Klubikaardi võib ära võtta töös mitteosalemise või eksimuste eest põhikirja vastu (ajutiselt või alatiseks). Klubi võiks olla juriidiline isik, et saada võimalust matkateenuste osutamiseks (retkejuht, inventar) ja suveniiride müügiks, ka toitlustamise ja kauplemise tarbeks. Klubi hooldada võiksid olla Neeruti matka- ja suusarajad ning liulaskmise kohad.

Klubi võiks korraldada suvel kui ka talvel mitmesuguseid võistlusi (stardimaksuga). Klubil võiks olla noorliikmeid (kooli ettepanekul) ja ka välisliikmeid (väljastpoolt valda, klubi nõusolekul ja valikul), aga samuti auliikmed.

Käesolevale ettepanekule soodsa vastukaja korral tuleks moodustada 3-5 liikmeline initsiatiivgrupp N-klubi tegevuse algatamiseks.

- - -

MINU NEERUTI

Anne Peäske

Igal inimesel peab siin päikese all üks koht olema, mis talle kosutust ja hingepidet pakub. Suurejoonelisemad ihkavad mere ääretust, enesesetõmbunud sulguvad metsa kaitsvasse sülle, tugevad ihkavad üles mägedelle...

Mina olen järveusku ja sellepärast on minu Neeruti ennekõike Nelja Järve Maa. Vahel lõbustan ennast mõttega, et Neeruti ajaraamatu esimesteks sõnadeks on: "Alguses olid järved". Alles siis pani looja neile ilustuseks mäed ümber.

Pisike maa see Neeruti ja tervelt neli täiesti omanõulist veesilma! Igaüks ise tuju jaoks.

Tagajärvele lähen siis, kui tunnen end rõõmsa ja tugevana. Kui tahan pikalt ja palju ujuda või niisama paadisillalt varbaga vett pritsida. Tema juurde käivad laste killamine, mehehakatiste keerulised vettehüpped ja emmede veekartlik hädaldamine. Kõik on seal õblukesel kaldaribal pead-jalad koos nagu üks püha veeperekond. Üürikest aega on see isegi huvitav.

Eesjärv on kuidagi asjalik - tema kallastel on ju teed, mispidi aetakse tööasju ja sellepärast päeval ta sinuga suhtlemiseks aega ei leia. Temaga rääkimiseks on vaja siia tulla hästi vara hommikul kui ta alles ärkab ja udutekki pealt ära lükkama hakkab, et seejärel kaskedele toimekalt tere hommikust öelda.

Orajärvele lähen kui meel tikub nukraks minema või mõtted hajali kiskuma kipuvad. Siis ka, kui tunnen, et kõik mu teed on ummikteed ja elumõte ähmuma hakkab. Orajärv on rahu ise ja sisendab minussegi usku, lootust, väärikust ja turvatunnet.

"Vaata, midagi halba ei saa ju juhtuda, kuni mina siin olen ja sina minu seljataha saad hoida," ütleb ta.

Kui aga on tarvis maailmakärast ära käia, lähen **Sinijärvele**. Tema on üleni üks salapära ja aitab mind suhelda nendega, keda enam mu kõrval pole. Ta laseb neil minu juurde tulla ja meil on seal üksteisele nõnda palju ütelda. Liiga lähedale Sinijärvele ei tohi minna, nagu ei tohi liialt läheneda ühelegi haprале asjale, olevusele või hingele. Ta kaitseb oma lumma samblakaldaga, mis tundetu tallaja jalge all äkitsi avanedagi võib.

Tahan kõigile headele tulijatele soovida - vaadake Neerutit läbi järvesilmade!

- - -

NEERUTI MÄED

Pandivere kõrgustiku põhjaosa silmapaistvamaid pinnavorme, maastikukaitseala; pindala 885 hektarit, kõrgus kuni 126 m üle merepinna. Suuremat osa mägedest katab liigirikas kuusemets.

Muistendite järgi on Neeruti mäed Kalevipoja künnivaod (ENE, 5 kd, 1973).

Neeruti mägedes asusid muinasajal kaks linnust - Mäeotsa ja Sadulamäe linnamägi.

Neerutit on esmakordselt mainitud külana aastal 1241. Mõis oli olemas aastal 1412 ning oma nüüdse nime sai Nierothidelt, kellele mõisavaldused 16.-17. sajandil kuulusid.

- - -

SARAPIKU MAJANDAMISEST

Neerutis puhastusraie korras raiutavatest sarapuudest läheb enamik tuleroaks. Kuid võiks toimida ju ka teisiti. Mõnel puidufirmal võiks olla summaarselt kasulik muuta see puit likviidseks - üle 5 sentimeetri läbimõõduga tüvedest saaks kenasid iluliiste. Neid on kasutatudki toakujunduses.

3-5cm läbimõõduga puitu saaks kasutada Neeruti-teemaliste suveniiride valmistamiseks, näiteks põletustehnikas.

Peenemad, sirged võsud kõlbaksid realiseerida herne- või tomatikeppidena (50 või 100 kaupa kimbus). Võiks välja kuulutada konkursi sarapuust suveniiride ja tarbeesemete kavandite saamiseks.

Et matkaradade lahtiraiumine peaks algama juba juulis-augustis, peaks vähemalt jämedamad tüved siis ka tulesurmast päästma.

- - -

SUUSAMAJA KURESÖÖDILE - ON SEE TEOSTATAV?

N-klubi liikmete tarvis rajatava suusamaja asupaigaks on pakutud kohta Kuresöödi lõkkeplatsi taha vastu Mustakatku oosi. Suusamaja omaks ühise katuse all sauna (duširuumid), riietusruumid, kaminaga puhkeruumi, tualetid (osa neist üldkasutatavad). Majja tuleks Neeruti muuseumi ekspositsiooniruum, puhketoad jne.

Ehitusmaterjaliks kasutada mägedes olevat koristamata puudelasu kokkuleppel maavaldajaga. Töö teevad N-klubilased talgute korras. Ruume kasutaksid eelkõige klubi liikmed puhkuseks ja sportimiseks. Haldamiskulude katteks kasutatakse N-klubi liikmemakse ja külastustasusid st laekunud summasid.

Asendiplaan ja eskiis kooskõlastatakse valla ametiisikutega. Suusamaja rajamisel tehtud talgutunnid ja annetatud materjalid registreeritakse ja arvestatakse liikmemaksu katteks. Mõelgem sellele.

- - -

OTSITAKSE...

Repliik

Neeruti Mäeotsa linnamäge, mitte natuuris, vaid fotopaberil. Linnamägi, üks ilusamaid Eestis, langes viiskümmend aastat tagasi mündris rüüstajate ohvriks ja on nüüd Tapa sõjaväelennuvälja vundamendiks. Kahjuks ei ole õnnestunud leida ühtki pilti linnamäest, mis annaks edasi tema vägevust. Võib-olla on kellelgi lugejatest albumis või teada mõni foto Mäeotsa linnamäest? Või mõni teine foto vanast, sõjaeelsest Neerutist. Ka 40-50-60-ndate aastate fotod pakuvad huvitavat ainet toimunud muutustest.

Oma pakkumistest võiksite teatada praegu ehk parimale "neerutoloogile" Kalju Viisele, tel 50066, aga ka Neeruti näitusemajja (muuseumisse) Kuresöödil. Fotod tagastatakse peale kopeerimist ilmtingimata. Meil pole näiteks materjale linnarahva "dessantidest" Neerutisse ehk erirongidest, mis tõid hommikul rahva järvedemaale ja võtsid ühtul jälle peale (Ristamäelt, mitte Kadrinast).

Loodame Teie abiga, armsad Neeruti-sõbrad, täiendada oma kultuuriloolist mälu Põhja-Eesti ühest kaunimast paigast.